

List of Signatures

Page 1/1

Redegjørelse Åpenhetsloven NILU 2024 - endelig versjon.pdf

Name	Method	Signed at
Johansen, Per Morten	BANKID	2024-06-25 11:30 GMT+02
Englund, Monika Strasser	BANKID	2024-06-25 08:43 GMT+02
Myhre, Dagfinn	BANKID	2024-06-24 17:19 GMT+02
Røsjø, Camilla	BANKID	2024-06-24 11:12 GMT+02
Støle, Elisabeth Maråk	BANKID	2024-06-24 10:13 GMT+02
Eide, Gro	BANKID	2024-06-25 16:28 GMT+02
Uggerud, Hilde Thelle	BANKID	2024-06-25 15:34 GMT+02

This file is sealed with a digital signature. The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

External reference: E6464CA9E5014226B974C9F69779BD37

NILUs redegjørelse i forbindelse med Åpenhetsloven 2024

Innhold

1	Innledning	1
2	NILUs tilnærming til Åpenhetsloven	2
3	Beskrivelse av NILUs virksomhet	2
4	Evaluerings av NILUs leverandører	4
5	Evaluerings av NILUs samarbeids- og forretningspartnere	7
6	Konklusjon og videre arbeid	8

1 Innledning

Åpenhetsloven, LOV-2021-06-18-99, trådte i kraft 1. juli 2022 og har som formål å fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer eller levering av tjenester. Videre har loven som formål å sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomheter/bedrifter håndterer negative konsekvenser på disse områdene som følge av sin virksomhet. Loven omfatter alle større virksomheter hjemhørende i Norge. Begrepet «større virksomheter» er definert i regnskapsloven og NILU er i henhold til denne definert som en «større virksomhet».

Ifølge loven skal virksomheter gjennomføre årlige aktsomhetsvurderinger i tråd med retningslinjer utarbeidet av OECD, og en redegjørelse basert på disse vurderingene skal publiseres på virksomhetens hjemmeside senest innen 30. juni hvert år. Deretter plikter virksomheter å svare på eksterne henvendelser angående informasjon om hvordan virksomheten håndterer faktiske og potensielle negative konsekvenser knyttet til det som er publisert fra aktsomhetsvurderingen. Forbrukertilsynet er satt til å følge opp denne rapporterings- og informasjonsplikten.

Aktsomhetsvurderingene er risikobaserte, og tiltakene en bedrift gjennomfører i sin vurdering bør samsvare med alvorlighetsgraden og sannsynligheten for den negative påvirkningen. Bedriften må vurdere alle sine leverandører og forretningspartnere i denne prosessen, og også vurdere hele leverandørkjeden. Særlig for det siste vil det være krevende å skaffe full oversikt over negative faktorer, men det er mulig å basere aktsomhetsvurderingen på andre bedrifters/leverandørers/samarbeidspartneres publiserte vurderinger. «Høyrisikolisten» fra DFØ (Direktoratet for forvaltning og økonomistyring) er en nyttig rettesnor i denne sammenhengen, og gir informasjon om produktkategorier med høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden. Et viktig poeng med aktsomhetsvurderingene er at de skaper bevissthet hos virksomheter og er forebyggende over tid.

I henhold til Åpenhetslovens §5 «Plikt til å redegjøre for aktsomhetsvurderinger» skal redegjørelsen minst inneholde a) en beskrivelse av bedriftens organisering, driftsområde, retningslinjer og rutiner for å håndtere negative aspekter relatert til åpenhetsloven, b) opplysninger om faktiske negative konsekvenser bedriften har

avdekket med sitt virke og c) opplysninger om hvilke tiltak bedriften har iverksatt for å stanse eller begrense disse negative konsekvensene. NILUs redegjørelse er i det videre strukturert hensyntatt dette.

NILU publiserte sin redegjørelse i forbindelse med Åpenhetsloven for første gang i juni 2023. Etter dette har fokus i stor grad vært på å implementere aktsomhetsvurderinger i organisasjonen i det daglige arbeidet. Dette har vært gjort i samarbeid med alle som gjør innkjøp for NILU og redegjørelsen har vært diskutert og forankret i NILUs ledergruppe. Åpenhetsloven er derimot bare en av flere eksterne føringer NILU har på hvordan instituttet skal velge samarbeidspartnere og leverandører. Akkrediteringen av metodene på laboratoriene setter krav til både leverandører og samarbeidspartnere og legger begrensninger som gjøre det vanskelig å bytte leverandører av innsatsfaktorer (som for eksempel kjemikalier) som inngår i kjemiske analyser eller luftmålinger. NILUs ISO-sertifisering har blant annet fokus på miljøkonsekvenser og dette gir også føringer på valg av innsatsfaktorer. NILU er ikke direkte underlagt Sikkerhetsloven, men Eksportkontrollloven er gjeldende og dette legger føringer på hvilke land vi bør samarbeide med og ansette fra. I stor grad er føringene i Eksportkontrollloven sammenfallende med føringene i Åpenhetsloven når det gjelder risikoland. Å se alt dette ovennevnte i sammenheng har vært en del av arbeidet med å implementere og forankre Åpenhetsloven på NILU.

Dette dokumentet er en oppdatert versjon av redegjørelsen NILU publiserte i juni 2023.

2 NILUs tilnærming til Åpenhetsloven

Selv om vurderingene publiseres en gang i året, gjennomføres de kontinuerlig og er en del av bedriftens daglige virke. Aktsomhetsvurderingene behandles i bedriftens styre og forankres der. Redegjørelsen, dvs. offentliggjøringen av aktsomhetsvurderingen, underskrives i tråd med reglene i regnskapsloven § 3-5 og for NILUs del underskrives av daglig leder og samtlige styremedlemmer. Videre opplyser bedriften i årsberetningen om hvor redegjørelsen er tilgjengelig. Redegjørelsen er ikke en rapport som løfter frem hvor godt bedriften scorer i henhold til bærekraftsmål, men NILU forsøker å gi et ærlig bilde av de bekymringer som finnes og hvordan dette jobbes med.

NILU er i all hovedsak en tjenesteleverandører og produksjon av fysiske produkter er minimal. Kravene til og risikoen for tjenesteleverandører er i all hovedsak mindre enn for bedrifter som er produktleverandører. Det er likevel viktig å gjennomføre grundig kartlegging og vurdere potensielle negative konsekvenser på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold som følge av NILUs virke. Kartleggingen inkluderer også NILUs heleide datterselskaper. Arbeidet forankres i NILUs ledergruppe i forkant og etterkant av publiseringen av redegjørelsen av aktsomhetsvurderingen.

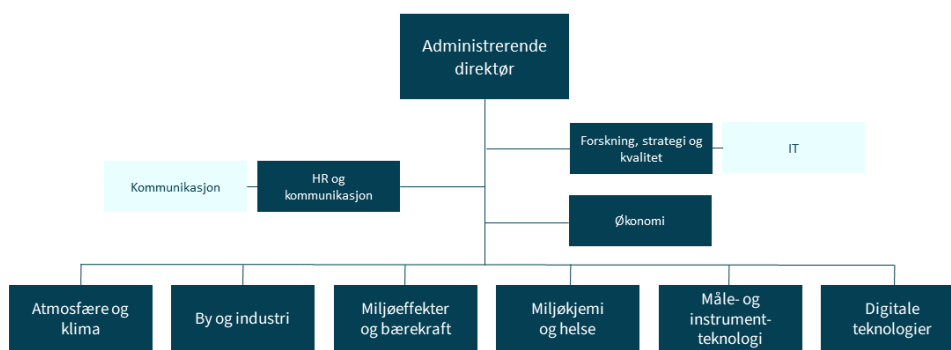
3 Beskrivelse av NILUs virksomhet

NILU ble etablert som statlig forskningsinstitutt i 1969, og gjort om til non-profit stiftelse i 1985. Hovedvirksomheten har vært luftforskning, fra starten av særlig knyttet til langtransportert luftforurensning, men den faglige profilen har over tid utviklet seg. NILU er i dag et klima- og miljøinstitutt som gjennomfører forskning, leverer tjenester og bevisstgjør samfunnet om bærekraftige løsninger og prosesser og effekter knyttet til atmosfærens sammensetning, klimaendringer, luftkvalitet og miljøgifter.

NILU ledes av et styre og administrerende direktør (CEO). Styret består av fem eksterne medlemmer og to ansatte-representanter. Instituttet har seks fagavdelinger som ledes av forsknings- og avdelingsdirektører.

Ledergruppen på NILU består i tillegg av en viseadministrerende direktør/CTO som bistår CEO og har overordnet ansvar for forskning, strategi og kvalitet, en HR- og kommunikasjons-direktør og økonomidirektør. En oversikt over NILUs organisasjon er gitt i figur 1.

nilu

Figur 1: NILUs organisasjonskart.

NILUs verdigrunnlag er Integritet – Kompetanse – Samfunnsnytte:

- **Integritet:** NILU er, som et forskningsinstitutt, helt avhengig av at det ikke kan stilles spørsmål ved vår uavhengighet og troverdighet. Dette medfører at vi ikke kan ta politiske eller økonomiske hensyn i våre konklusjoner og ikke la oss påvirke til å tilpasse våre råd og konklusjoner til kortsiktige ønsker og behov.
- **Kompetanse:** NILUs styrke er og må være instituttets samlede kompetanse. Dette omfatter både sterk kompetanse innen våre spesifikke fagdisipliner og kompetanse i å utnytte denne sterke fagkompetansen i samarbeid med andre fagretninger og -disipliner.
- **Samfunnsnytte:** NILU er et anvendt forskningsinstitutt som i hovedsak skal utføre forskning som raskt kan bidra til å løse utfordringer og problemer i samfunnet gjennom publisering, rådgiving og utvikling av nye tjenester eller produkter.

NILUs virksomhetside:

- NILU skal være et forskningsinstitutt med høy faglig kvalitet og relevant kompetanse på kjerneområdene atmosfærens sammensetning, klimaendringer, luftkvalitet, miljøgifter, helseeffekter, bærekraftige systemer, sirkulær økonomi og digitalisering.
- NILU skal gjennom forskning, tjenester, innovasjon og muliggjørende teknologier bidra til bærekraftige løsninger på relevante samfunns- og næringslivsutfordringer.
- NILU skal ha ledende infrastruktur, herunder laboratorier, observatorier og åpne datasentre.

NILUs personalhåndbok er et internt dokument tilgjengelig for alle ansatte og gir retningslinjer og beskriver reglementet for ansettelsesforholdet på NILU. Her beskrives bl.a. hvilke HMS-retningslinjer/regler som gjelder og etiske retningslinjer for arbeidet på NILU er beskrevet her. Disse etiske retningslinjene er også tilgjengelig

for eksterne på NILUs web-sider <https://nilu.no/om-nilu/etiske-retningslinjer/>. Her beskrives hvilke krav NILU stiller og hvordan instituttet forholder seg til sine myndigheter, oppdragsgivere, samarbeidspartnere, leverandører og underleverandører.

NILU etterlever norsk lov og det er ikke stor risiko (usannsynlig) at NILU selv krenker grunnleggende menneskerettigheter eller har uanstendige arbeidsforhold for sine ansatte. Foruten minstekrav gitt i norsk lov tilbyr instituttet en rekke fordeler for sine ansatte som ekstra fridager, fleksibel arbeidstid, støtte til bedriftsidrettslag, subsidiert kantine, svært god pensjonsordning, med mer. NILU har et godt samarbeid med de ansatte gjennom fagforeninger etablert på instituttet. Langsiktighet i ansettelsesforhold er viktig for å ivareta og videreutvikle instituttets spesialkompetanse og NILU har fokus på trivsel på jobb for at de ansatte skal produsere godt. NILUs ansatte er i all hovedsak fast ansatte og korttidsansettelser benyttes som hovedregel kun for Ph.d.-studenter og post Docs, samt for vikarer i forbindelse med permisjoner/sykemeldinger.

Om noe, har NILU (som de fleste andre forskningsinstitutt) en mulig utfordring knyttet til at forskerne er ansatt i «særlig uavhengig stilling». Dette betyr at de har stor fleksibilitet når det gjelder arbeidstid og delvis også arbeidssted (hjemmekontor) og det er basert på prinsippet «frihet under ansvar». Dette gir de ansatte stor frihet til å utvikle sin forskning innenfor instituttets virksomhetsområde så lenge vedkommende skaffer finansiering for sitt arbeid. Disse ansatte har derimot i utgangspunktet ikke rett til å få overtidsbetalt, men forskerne har mulighet til å opparbeide seg fleksitimer som de senere kan avspasere. NILU har fokus på at de enkelte ansatte ikke skal arbeide for mye og samle seg opp for mange fleksitimer uten å avspasere, men det er for noen en utfordring å begrense arbeidsinnsatsen. Dette kan være fordi de er svært motivert for dette av faglige og karrieremessige grunner, men det kan også være fordi de har tatt på seg eller blitt tildelt en for stor arbeidsmengde. NILU følger opp oppsparing av fleksitimer og feriedager på månedlig basis, og anmoder ansatte om å ta ut ferie og avspaseringsdager. Ansatte må legge planer for å ta fri og NILU følger opp at planer følges.

I tillegg til å vurdere NILUs egne arbeidsforhold for bedriftens ansatte involverer aktsomhetsvurderingen NILUs leverandører og forretningspartnere. Dette inkluderer å kartlegge sentrale leverandører og forretningspartnere og deretter undersøke og følge opp hvordan disse overholder retningslinjene i Åpenhetsloven. De fleste norske bedrifter har per våren 2024 forberedt seg for kravene til rapportering og innsyn og har derfor publisert dokumentasjon om hvordan de jobber med menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. De fleste større utenlandske bedrifter har også tilsvarende retningslinjer på plass, men enkelte norske og utenlandske bedrifter mangler gode retningslinjer eller gjør dem ikke tilgjengelig for eksterne.

4 Evaluering av NILUs leverandører

NILU har svært mange leverandører av ulike produkter og tjenester og aktsomhetsvurderingen har derfor i hovedsak satt søkelys på leverandører med en akkumulert leveranse på over 600 tusen kroner i perioden 1. mai 2023 til 30. april 2024 – disse er i det videre omtalt som «store leverandører», de utgjør 60 stykker og NILU har samlet i perioden handlet varer og tjenester for 128 millioner kroner fra dem. Totalt har NILU 535 leverandører i perioden og har totalt handlet varer og tjenester for 157 millioner kroner. I tillegg til de store leverandørene har samtlige leverandører av produkter som er inkludert på «Høyrisikolisten» fra DFØ blitt inkludert i kartleggingen. For NILUs del utgjør dette innkjøp av IT-produkter, engangshansker, kontorrekvisita som tusjer o.l. og kaffe/te. Alle leverandører i den valgte perioden har slik sett blitt undersøkt, men det er kun de største og de som leverer produkter inkludert på Høyrisikolisten som har blitt evaluert i detalj.

NILUs to største leverandører leverer pensjonstjenester for NILUs ansatte. Dette er en stor privat aktør og en statlig aktør. Den private aktøren investerer store beløp i eksterne selskap via sine pensjonsfond og i prinsippet er det en mulig risiko for brudd på menneskerettigheter i alle disse eksterne selskapene.

Pensjonsleverandøren viser derimot til strenge krav til selskapene de investerer i på sine hjemmesider, og risikoen for negative konsekvenser med hensyn på Åpenhetsloven er derfor ansett som liten. De publiserte en grundig redegjørelse i forbindelse med kravene fra Åpenhetsloven juni 2023. Den statlige leverandøren viser også til retningslinjer for sine innenlands-fond og risikoen vurderes også her som liten.

I den aktuelle perioden har NILU kjøpt entreprenørtjenester fra en lokal (Lillestrøm) leverandør av slike tjenester i forbindelse med ombyggingen av et laboratorium og en kontorfløy. På sine hjemmesider oppgir de hvordan de jobber med miljø- og bærekrafts utfordringer, inkludert HMS og anstendige arbeidsforhold. NILU jobbet tett med selskapet for å synkronisere HMS-arbeidet deres med NILUs egne retningslinjer. Sett i etterkant stilte NILU ikke tydelige nok krav om retningslinjer for arbeidsvilkår utover HMS-arbeid, inkludert for entreprenørens underleverandører. Dette tar instituttet til etterretning og vil ta læring av. Risikoen for negative konsekvenser med hensyn på Åpenhetsloven er allikevel ansett som liten og det var ingen indikasjoner på noe negativt under perioden de arbeidet på NILUS bygg.

Andre store leverandører inkluderer statlige aktører NILU kjøper tjenester fra eller leier lokaler av i forbindelse med instituttets aktiviteter på Svalbard/Ny-Ålesund og i Tromsø. Disse mangler generelt gode retningslinjer relatert til Åpenhetsloven, men risikoen for negative funn hos disse er ansett som svært liten.

Store leverandører som kan involvere en utfordring med åpenhetsloven, er knyttet til innkjøp for instituttets måle- og laboratorievirksomhet, samt innkjøp av IT-utstyr. NILU handler måle- og analyseinstrumenter fra en rekke faste leverandører, og har én stor og noen mindre leverandører av kjemikalier og forbruksmateriell. For IT-utstyr har instituttet flere faste relativt store leverandører. En gjennomgang av alle disse leverandørene gir et sammensatt bilde:

- Den største leverandøren, den som leverer mye kjemikalier og forbruksmateriell til laboratoriet har noe informasjon tilgjengelig på nett og viser til dette på forespørsel. Svaret de gir om risiko for negative funn i forbindelse med Åpenhetsloven virker ok og de har implementert bruk av «Suppliers Code of Conduct» som virker tilfredsstillende. Kompleksiteten i produktkatalogen og det faktum at NILU handler store volum fra denne leverandøren gjør det likevel viktig å følge opp i kommende år og særlig for produkter som er inkludert på «Høyrisikolisten» til DFØ – for denne leverandøren gjelder dette bl.a. engangshansker.
- NILU har kjøpt flere kostbare måle- og analyseinstrumenter fra tre internasjonale leverandører i 2023. Disse publiserer ikke redegjørelser relatert til Åpenhetsloven, men de har generelt informasjon om etiske retningslinjer, Code of Conduct og informasjon om arbeid med menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold tilgjengelig på sine hjemmesider.
- De fleste store leverandørene av IT-utstyr eller måle- og analyseinstrumenter har enten gode redegjørelser relatert til Åpenhetsloven på sine nettsider eller de svarer godt på forespørsler om temaet fra NILU. For enkelte av leverandørene er det derimot åpenbart at de ennå ikke er helt klare for kravene som stilles i Åpenhetsloven, men det betyr ikke nødvendigvis at det er en stor risiko for negative funn her. Flere viser til en «Code of Conduct» som de enten har implementert eller ønsker å implementere snart. Enkelte viser til at de selv har svært mange leverandører og at det vanskelig å fremskaffe en aksept for en «Code of Conduct» fra alle disse – det antas at dette er krevende for

mange, og særlig tidlig i implementeringen av loven. En stor statlig leverandør av IT-infrastruktur og tjenester (knyttet til internett-tilgang) mangler i likhet med de fleste andre statlige aktører informasjon og retningslinjer relatert til Åpenhetsloven, men risikoen for negative funn fra denne vurderes som lav.

- Undersøkelsen av NILUs leverandører har foregått i mai og juni 2024 og arbeidet har denne gangen kun blitt gjort ved å undersøke offentlig tilgjengelig informasjon (via websider). I forhold til 2023 har flere bedrifter nå publisert informasjon om sitt arbeid relatert til Åpenhetsloven, men ikke alle.

Andre store leverandører inkluderer:

- Leverandør av renholds- og kantinetjenester – NILU kjøper slike tjenester av en stor internasjonal aktør. Denne har gode beskrivelser på sine nettsider om retningslinjer relatert til Åpenhetsloven og hvordan disse følges opp.
- Energi og strøm-leverandører – Disse har alle retningslinjer relatert til Åpenhetsloven og de virker å være ok.
- Andre norske forskningsinstitusjoner – grunnet måten enkelte kontrakter er organisert på, vil NILU iblant signere kontrakt med sin kunde og deretter signere underleverandøravtaler med andre forskningsinstitutter. Dette er bl.a. vanlig for kontrakter med Miljødirektoratet. I disse tilfellene blir formelt sett forskningsinstitusjonene NILUs leverandører (tjeneste/forsknings-leverandører) – tilsvarende er iblant NILU leverandører til disse når de er hovedkontraktør. Selv om dette formelt er leverandørforhold, er de i praksis NILUs forretningspartnere og omtales derfor også i neste kapittel. Intet negativt er funnet for disse leverandørene/forretningspartnere og sannsynligheten for negative funn regnes generelt som lav. De fleste av bedriftene har publisert en redegjørelse i forbindelse med Åpenhetsloven i 2023 og dokumenter hvordan de jobber med problemstillingene.
- Konsulenter som leverer tjenester relatert til rekruttering og lederutvikling – Dette er to ulike leverandører, hvor kun den ene har noe tilgjengelig informasjon på sine nettsider relatert til Åpenhetsloven. Risikoen for negative funn fra disse to er vurdert som lav siden dette er rene tjenesteleverandører. NILU forholder seg til enkeltpersoner i de to selskapene og kjøper kun tjenester fra disse.
- Postleverandør – NILU kjøper sine posttjenester fra en større privat eid regional leverandør. Denne har gode beskrivelser på sine nettsider om retningslinjer relatert til Åpenhetsloven og hvordan disse følges opp.
- Regnskapssystemer og tjenester – NILU har i den aktuelle perioden hatt to ulike leverandører av regnskapssystemer og tjenester. Begge disse har retningslinjer relatert til Åpenhetsloven og de virker å være ok.
- Ventilasjonssystemer og tjenester – NILU har en fast leverandør av slike systemer og tjenester og denne har gode beskrivelser på sine nettsider om retningslinjer relatert til Åpenhetsloven og hvordan disse følges opp.

Som beskrevet over, har redegjørelsen fokusert på store leverandører, men mindre leverandører av «Høyrisikoprodukter» har også blitt evaluert i mer detalj. Produkter på høyrisikolisten som NILU kjøper inn inkluderer IT-utstyr, kaffe/te, engangshansker og kontorrekvisita. IT-utstyr og engangshansker kjøper NILU kun inn fra «store leverandører» og de er beskrevet over. Kaffe/te kjøper NILU fra en fast mindre leverandør og de har gode beskrivelser på sine nettsider av hvordan de arbeider med sine leverandørkjeder og etisk handel. Kontorrekvisita kjøper også NILU inn fra en fast mindre leverandør og denne har tilsvarende gode beskrivelser tilgjengelig på sine nettsider.

5 Evaluering av NILUs samarbeids- og forretningspartnere

NILU har svært mange samarbeidspartnere med svært varierende grad av samarbeid. Instituttet har tett samarbeid med NIVA og IFE som NILU har dannet alliansen NORIN sammen med. Disse partnerne har inngått en forpliktende samarbeidsavtale og arbeider systematisk og tett sammen på ledelsesnivå og forskernivå. På ledelsesnivå har bl.a. Åpenhetsloven blitt diskutert og det har blitt utvekslet informasjon om hvordan man kan tilnærme seg utfordringer. Et eksempel er hvordan man skal forholde seg til samarbeid med land som Kina, Pakistan, Iran og Russland. Det er flere hensyn å ta og mens man på den ene siden ønsker samarbeid med aktører i disse landene for å arbeide for bl.a. miljøvern, er det høyere risiko for negative funn relatert til Åpenhetsloven. Eksportloven gir ytterligere begrensninger. NILU har i dag, som beskrevet lengre ned, noe samarbeid med partnere i disse landene. Samarbeidet i NORIN er viktig for NILU og de andre partnerne virker å ha tilsvarende fokus på Åpenhetsloven og oppfyllelse av denne som det NILU har.

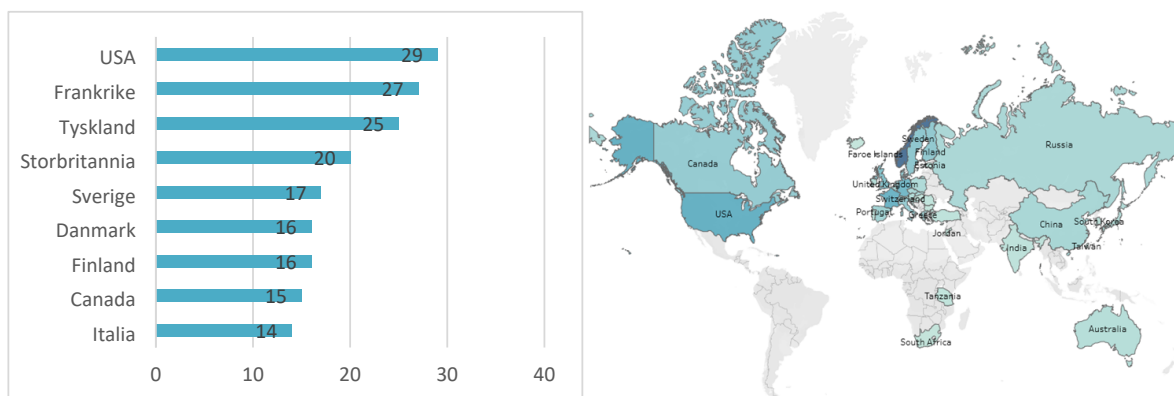
NILU har også andre samarbeidsarenaer i Norge som Miljøalliansen, Forskningsinstituttens Felles-Arena (FFA, under Abelia), CIENS- og Framsenter-samarbeidet. Dette er ulike former for møteplasser og arenaer for prosjektsamarbeid, med kun andre norske forskningsinstitusjoner – private og statlige aktører. I tillegg til dette formelle samarbeidet har NILU og NILUs ansatte utstrakt forsknings- og prosjekt-samarbeide med mange (de fleste) norske forsknings og utdanningsinstitusjoner. Disse samarbeidspartnere er generelt forbundet med lav risiko relatert til brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Samarbeid med norske partnere foregår i stor grad i forbindelse med felles prosjektarbeid, for eksempel finansiert av Forskningsrådet, Miljødirektoratet eller EU-kommisjonen. I tillegg til norske partnere har NILU også samarbeid med utenlandske aktører i prosjekter og her øker risikoen for negative funn med hensyn på Åpenhetsloven. Særlig gjelder dette prosjektsamarbeid med aktører i land utenfor EU. Tidligere har NILU hatt prosjektsamarbeid med en statlig institusjon i Iran (som beskrevet i redegjørelsen fra 2023), men dette samarbeidet er nå avsluttet og vil ikke bli gjenopptatt. Gjennom et Forskningsrådsprosjekt relatert til plastforurensning har NILU samarbeid med en universitetspartner i Kina. Disse partnerne er, ved å være statlige aktører, i større eller mindre grad representanter for landets regimer og begge landene er kjent for brudd på menneskerettigheter. Samarbeidet med den kinesiske partneren vil fortsette frem til 2026 gjennom prosjektet knyttet til undervisning og studentsamarbeid om problemene rundt marin plastforurensning. Tidligere har NILU også hatt prosjektsamarbeid med institusjoner i Russland, men disse samarbeidene er nå avsluttet.

Samarbeidet med en kinesisk partner slik det er påvist over, innebærer et dilemma. Det er en økt risiko for at NILU indirekte støtter brudd på menneskerettigheter gjennom samarbeidet, men Kina har betydelige miljøutfordringer og det er viktig å samarbeide med dem om forskning rundt problemstillingene. Tidligere forskningssamarbeid NILU har gjort med kinesiske partnere har også gitt viktige funn og bl.a. kartlagt påvirkning og effekter på menneskers helse i forbindelse med kjemikalieproduksjon i Kina. På grunn av de positive aspektene ved samarbeidet ønsker NILU å fortsette samarbeidet med den kinesiske partneren, men det er nødvendig med stor aktsomhet i forbindelse med slikt samarbeid i årene fremover.

Foruten konkret prosjektsamarbeid har NILU bredt samarbeid med en rekke organisasjoner om felles fagfelleverderte publikasjoner. Ofte er publikasjonsarbeidet knyttet til felles prosjekter, men ikke alltid. Figuren under viser antall samarbeidspublikasjoner i 2022 fordelt på land, med fokus på landene med flest felles publikasjoner. Figuren viser også et kart over samtlige land NILU hadde samarbeidspublikasjoner med i 2022. Tilsvarende tall for 2023 er dessverre ikke tilgjengelige i tide for redegjørelsen i 2024.

Figur 2: Antall samarbeidspublikasjoner per land og oversikt over land hvor NILU hadde felles publisering med en eller flere forskningsorganisasjoner. På kartet angir «grå» ingen felles publiseringer, og mørkere farger indikerer flere publiseringer. Mange publiseringer har forfattere fra flere land og tallene over kan ikke summeres for å finne totalt antall artikler. NILU hadde totalt 108 fagfellelevurderte artikler i 2022.

Som figur 2 viser, er internasjonalt samarbeid viktig for NILU. I henhold til Åpenhetsloven skal NILU kartlegge overholdelse av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold hos forretningspartnere som leverer varer eller tjenester direkte til virksomheten. Akademisk forskningssamarbeid gjennom felles fagfellelevurderte publiseringer er sannsynligvis ikke omfattet av dette, men NILU ønsker likevel å opplyse om hvilke land det er stor grad av samarbeid med. Samarbeid med organisasjoner i utsatte land må alltid vurderes opp mot faglige behov, slik det er beskrevet for samarbeid med Kinesiske partnere over.

Den kanskje største risikoen for brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold for NILU kan oppstå i forbindelse med utveksling av gjesteforskere til Norge fra land med lavere lønninger og lav kostnadsdekning i forbindelse med oppholdet. NILU er kjent med at mange land har lave lønninger for sine fast ansatte forskere, men enda lavere for midlertidige ansatte som doktorstudenter og post docs. Videre kan reisegodtgjørelsene de mottar fra sin organisasjon være langt under det som kreves for opphold i Norge. I slike tilfeller vil NILU måtte støtte gjesteforskeren økonomisk og NILU har derfor innført en regel for gjesteopphold. Dersom den besøkende kommer fra et land med lav lønn/kostnadsdekning og ikke kan få støtte gjennom prosjekt- eller stipendordning, må NILU bistå økonomisk med egne ressurser. For at slik støtte skal gis må samarbeidet være strategisk viktig nok – ellers ønsker ikke NILU å ta imot gjesteforskeren.

6 Konklusjon og videre arbeid

2024 er andre året NILU publiserer arbeidet med aktsomhetsvurdering og redegjørelser i forbindelse med dette. **Det er ikke avdekket konkrete negative funn i forbindelse med NILUs virksomhet eller instituttets leverandører og forretningspartnere.** Men, som i 2023, er det ikke usannsynlig at enkelte aspekter ved virksomheten er uteglemt eller ikke tilstrekkelig forstått og kartlagt. Aktsomhetsvurderingen og redegjørelsen må derfor forstås som et grunnlag for videre arbeid. Aktsomhetsvurderinger gjøres kontinuerlig og det er forventet at nye risikoområder knyttet til brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold avdekkes i tiden som kommer.

Som nevnt i kapittel 1, er det nødvendig å se arbeidet med Åpenhetsloven i sammenheng med bedriftens kvalitetsrutiner/krav som også legger føringer på NILUs leverandører og samarbeidspartnere. Det har også

vært nødvendig å se loven i sammenheng med andre norske lover som Sikkerhetsloven og eksportkontrollforskriften som også påvirker muligheten til å samarbeide med og ansatte ressurser fra enkelte land. Dette har vært en del av arbeidet med å implementere og forankre Åpenhetsloven på NILU.

Et viktig aspekt ved Åpenhetsloven er at den virker forebyggende. Ved å arbeide med aktsomhetsvurderingene og redegjørelsen med NILUs ledergruppe og alle som gjør innkjøp på NILU skapes en bevissthet rundt hva som innebærer risiko og hvordan man kan håndtere denne. Konkret har dette ført til en økt bevissthet rundt risikoen ved å samarbeide med land der menneskerettigheter sannsynligvis brytes, og NILU har endret sine retningslinjer for økonomisk støtte av gjesteforskere for lavkostland. Samarbeidet med NORIN har gitt en mulighet til å diskutere og utveksle informasjon med NILUs viktigste samarbeids- og forretningspartnere.

Kjeller, juni 2024

I styret for Stiftelsen NILU

(Digital signatur)

Dagfinn Myhre
Styreleder

(Digital signatur)

Camilla Røsjø
Styremedlem

(Digital signatur)

Per Morten Johansen
Styremedlem

(Digital signatur)

Elisabeth Maråk Støle
Styremedlem

(Digital signatur)

Gro Eide
Styremedlem

(Digital signatur)

Hilde Thelle Uggerud
Styremedlem

(Digital signatur)

Monika Strasser Englund
Styremedlem

(Digital signatur)

Tomas Nordlander
Administrerende direktør

